

İNTERNET KULLANIMININ ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YALNIZLIK ALGILARINA ETKİLERİ

Yusuf GENÇ*
Arif DURĞUN**
Hüseyin Zahid KARA***
Rahman ÇAKIR****

Öz

Bu makalede internet kullanımının üniversite öğrencilerinin yalnızlık algısı üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırma örneklemini Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde tıp eğitimi alan 202 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada kişisel bilgilerden oluşan demografik sorular, "UCLA Yalnızlık Ölçeği" ve "İnternette Bilişsel Durum Ölçeği (İBDÖ)" kullanılmıştır. Anket sorularına verilen cevaplar SPSS programına aktarılmış ve Mann Whitney U, Kruskal Wallis H ve Spearman korelasyon analizleri yapılmıştır. Yapılan analizler neticesinde erkeklerin kızlara oranla daha fazla yalnızlık algısına sahip olduğu, internet kullanımının ve internete ayrılan sürenin erkeklerde daha fazla olduğu ve internete ayrılan süre, ekonomik durum, yaş, yaşanan yer değişkenlerine göre yalnızlık algısı ve problemlili internet kullanımı ile anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. UCLA ölçeği ile İBDÖ Ölçeğinin puanlarına göre öğrencilerin; %92,1'i hafif ve orta düzeyde ve %7,9'u yoğun bir şekilde yalnızlık algısına sahip, %88,1'i normal ve %11,9'u problemlili internet kullanmaktadır. Ölçeklerden alınan puanlara bakıldığında katılımcıların UCLA ölçeği puanlarının (35.76 ± 7.84); İBDÖ ölçeğinden aldıkları puanlarının (97.14 ± 31.83) olduğu bulunmuştur. Ankete katılan öğrencilerin internet kullanımının yalnızlık algısı üzerindeki etkisinin ölçüldüğü korelasyon analizinde pozitif yönlü ($r=0.327$ ve $p=0.000$) zayıf düzeydekorelasyon olduğu, dolayısıyla problemlili internet kullanımının yalnızlık algısını zayıf düzeyde dahi olsa etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnternet, Yalnızlık Algısı, Problemlili İnternet Kullanımı, Öğrenci.

* Doç. Dr. Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, ygenc@sakarya.edu.tr

** Öğr. Gör., Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Seben İzzet Baysal Meslek Yüksekokulu, arifdurgun@ibu.edu.tr

*** Arş.Gör., Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, zkara@sakarya.edu.tr

**** Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, rahman.cakir@giresun.edu.tr

The Effects of Internet Use on University Students' Perceptions of Loneliness

Abstract

In this article, the effects of Internet use on the perception of loneliness of university students are investigated. The research sample consists of 202 university students studying medicine at Abant İzzet Baysal University. Demographic questions, "UCLA loneliness scale" and "Internet Cognitive Status Scale (IBSQ)" were used in the study. The results of the questionnaires were transferred to SPSS and Mann Whitney U, Kruskal Wallis H and Spearman correlation analysis were performed. As a result of the analysis, it was observed that men had a sense of solitude more than girls. It has been determined that internet use and the time allocated to the internet is more in men. In addition, the time allocated to the internet, economic situation, age, according to the variables lived in the perception of loneliness and problem with the use of Internet has been seen to be significantly different. According to the scores of the UCLA scale and the IBSQ scale, 92,1% of students have a mild and moderate sense of solitude and 7,9% have a dense sense of Solitude. 88.1% of students use normal and 11,9% problem-free internet. When the scores obtained from the scales were examined, it was found that the scores obtained from the UCLA scale (35.76 ± 7.84) and the scores obtained from the IBD scale (97.14 ± 31.83) were determined. In the correlation analysis, where the impact of Internet use on loneliness perception of the students was measured, it was concluded that there was a weak correlation ($R=0.327$ and $p=0.000$) and therefore the problem of Internet use affected loneliness perception even at a low level.

Keywords: Internet, Perception of Loneliness, Problematic Internet Usage, Student.

Giriş

Teknolojik ilerlemeler ve buna bağlı olarak gelişen iletişim ağlarının egemen olduğu günümüz dünyasında, bilgisayar ve internet, toplumumuzun her bireyi tarafından kullanılan bir araç haline gelmiştir. İnternet, geniş çapta siyaseti, ekonomiyi, kültür ve kimliği ihtiva eden bir alan olarak 20. yüzyılın sonunda gündeme gelmiştir (Güdücü, 2006, s. 4). İnternet, 1970 yılında, Amerikan Savunma Bakanlığı tarafından araştırma kuruluşları ve üniversiteler arasındaki bilgi alışverişini sağlamak amacıyla kurulmuş ve internetin ülkemize adım atması ise 1990'lı yılların başına dayanmaktadır. Türkiye'de ilk olarak ODTÜ'de olmak üzere

1993 yılında internet bağlantısı gerçekleştirilmiştir (Bölükbaş, 2005, s. 13; Tel & Köksalan, 2009, s. 263).

İşçisinden memuruna, ev hanımından iş kadınına toplumumuzun her kademesinde aktif olarak kullanılmaya başlanan internet; bireylerin aile ilişkilerine, psiko-sosyal ilişkilerine birtakım etkileri olmuştur. Bununla birlikte internet, hayata ve yaşama dair alışkanlıklarımızı, olaylar ve durumları algılayışımızı, bakış açılarımızı değiştirmiş ve değiştirmeye de devam edecektir. Akıllı telefonlarla birlikte artık günün her anında yanımızda olan internet, bilgiye ulaşmada, aklımıza takılan herhangi bir şeyi sormakta oldukça kolaylık sağlamış ve bu yönüyle bilgi -bilişim çağının en önemli enstrümanı olmuştur. Özellikle üniversite öğrencilerinin aktif bir şekilde kullandığı internet, sosyal ilişkilerine farklı bir boyut katmış, akademik çalışmalarında da en önemli yardımcıları olmuştur.

Bu makalenin konusu; günümüz bilgi bilişim çağının ayrılmaz bir parçası olan internet kullanımının özelde üniversite öğrencilerinin sosyal ilişkileri ile yalnızlık algıları üzerindeki etkisini incelemektir. Bu çerçevede araştırmanın amacı; öncelikle üniversite öğrencilerinin internet hakkında düşünce, tutum, inançları ile yalnızlık algı düzeylerini ölçmek ve bu ikisi arasındaki ilişkiyi anlamaktır. İkinci olarak da bu ilişkileri demografik bağlamda incelemektir.

Küreselleşmenin ve iletişimin baş döndürücü bir şekilde önem kazandığı son yıllarda ortaya çıkan ürünler, dünya üzerinde artık her yere gönderim imkânı bulabilmektedir. Hiç şüphe yok ki talep edilen ürünlerin en kolay ve hızlı bir şekilde dağıtım yollarından birisi de internet aracılığı ile sanal olarak gerçekleştirilmektedir (Taylan, v.dğr., 2017, s. 85). Bilgisayar ve internetin ayrıca buna eklenen akıllı telefonların aktif bir şekilde kullanılmasıyla internet, sağladığı birçok kolaylığın yanı sıra kullanıcılarını birtakım risklerle karşı karşıya bırakmıştır. Örneğin internet dolandırıcılığı bu risklerden sadece biridir. Caplan (2005)'e göre, problemlı internet kullanımı; sosyal,

akademik/mesleki negatif sonuçlar doğuran bilişsel ve davranışsal belirtilerden meydana gelmiş, çok boyutlu bir sendromdur.

Günümüzde internet kullanıcılarının sayısı sürekli olarak artmaktadır. 21. yüzyılın bu teknolojisi, günümüzde toplumların hayatına bir şekilde girmeye başlayan internet, toplumun her kesiminde ve her alanında kullanılmaya başlanmıştır. Hatta internet tabanlı televizyon izleme de özellikle gençler arasında yaygınlaşmaya başlamıştır (Taylan, 2011, s. 28). İnternet, dünya üzerindeki milyarlarca bilgisayar ve bilgisayar kullanılmasını birbirine bağlayan sanal bir bilgi ağına verilen addır (Tel & Köksalan, 2009, s. 263).

İnternet kullanımının; eğitimden sağlığa, yönetim hizmetlerinden haberleşmeye, bireyin kendini gerçekleştirme ve kendisini yeniden tanımlamasına olanak sağlaması gibi birçok olumlu etkileri olmasına karşın, bireylerin sosyal etkileşimlerinin azalmasına ve sosyo-kültürel sapmalara neden olabilmektedir. İnternet kullanan kişilerde iletişim kurma problemleri, yeme ve içme alışkanlıklarında değişme, uyku bozuklukları, oturma ve duruş bozuklukları gibi pek çok fiziksel ve sosyal dezenformasyonlar ve bozulmalar görülebilmektedir. Ayrıca sanal ortam gereği kişiler iletişim kurarken mesafe, yaş, cinsiyet, ırk, kültür gibi fiziksel dünyada önemli olabilecek pek çok değişkeni görmezden gelebilmektedir. Bahsedilen bu durum sanal dünya ve fiziksel dünya rollerinin karmaşasına sebep olabilmektedir (Ertuğrul & Keskin, 2012, s. 3).

Akıllı telefonların da hayatımıza girmesiyle zaman ve mekânın ötesine geçen internet, hızlı ve kolay bilgi sağlamanın ve önemli bir iletişim aracı olmasının yanı sıra birtakım psiko-sosyo-kültürel risklere de yol açabilmektedir. Ayrıca gelişme çağındaki çocuklarda da sosyal sapmalara ve ciddi anlamda fiziksel hareketsizliğe neden olabilmekte ve buna bağlı olarak da çocuklarda obezite görülebilmektedir. Bu nedenlerden dolayı bireylerin, interneti kritik yapma, yaratıcı, akılcı ve sistematik düşünme becerilerini kazanabilmeleri yönünde kullanmaları, internette yararlı bilgilere ulaşma ve akademik başarıyı artırma

yöntemlerini belirlemeleri yanında internetin olumlu ve olumsuz yönlerinin bilinmesi yönünde çaba harcamaları bir zorunluluk haline gelmiştir (Rehm, Allison & Johnson 2003; Demir, 2006, s. 2).

Sağlıklı internet kullanımı; istediği hedefe ulaşmak isteyen bireyin, herhangi bir biçimde ve rahatsızlık duymadan uygun zamanda interneti kullanmasıdır. Sağlıksız internet kullanımı ise, internet kullanımının bireyin kendi ve sosyal çevresinin yaşamında psikolojik, sosyal, ekonomik ve bilişsel alanlarda güçlükler oluşturmasıdır (Çetin Dağlı & Gündüz, 2017, s. 340). Bu alanda yapılan birçok çalışma, internet kullanımı ve yalnızlık arasında anlamlı bir ilişki olduğuna vurgu yapmaktadır (Whang, Lee & Chang, 2003; Çetin Dağlı & Gündüz, 2017). Toplumsal etkileşim kalıplarında meydana gelen değişimlere bağlı olarak yalnız kalan bireylerin olumsuz ruh hallerinin sanal ortamda bulacakları arkadaşlarla kuracakları sosyal diyalogla hafifleyeceği beklentisi vardır. Çağımızın bilgi toplum bireyselleşme yönünde hızla ilerlemektedir. Bu durumda internetin etkisi oldukça yüksektir.

Bilgisayar ve internet kullanımı tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde çok ileri seviyede kullanılmaktadır. Taylan'ın (2011, s. 89) Konya ilinde lise gençleri üzerinde yapmış olduğu araştırmada televizyon izleme sürelerinin Türkiye geneli 15-20 yaş arası RTÜK'ün 2009 verilerindeki televizyon izleme sürelerinden daha az olduğu ve bunun sebeplerinden birini de internet kullanımının, televizyon izlemenin önüne geçmeye başladığı ile açıklamaktadır. TÜİK'in 2004-2015 yılları arasında cinsiyete dayalı bilgisayar ve internet kullanımı araştırmasında 2004 yılında bilgisayar kullanımı toplamda %23,6 iken 2015'te bu oran %54'e yükselmiştir.

Cinsiyete göre bilgisayar kullanım oranına bakıldığında 2004'te erkeklerin üçte biri, kadınların %16,2'si bilgisayar kullanmaktadır. 2015 yılına geldiğimizde erkeklerin bilgisayar kullanım oranı %64'e, kadınlar ise %45,6'ya ulaşmıştır. Bu süre esnasında erkekler bir kat, kadınlar ise 3 kat artış göstermiştir. İnternet kullanım oranlarına bakıldığında ise 2004 yılında internet kullanımı toplamda %18,8 iken 2015 yılında bu oran %55,9'a

yükselmiştir. Cinsiyete göre dağılımda ise 2004 yılında erkeklerde internet kullanımı %25,7 iken 2015 yılında bu oran %65,8'e; kadınlarda ise 2004 yılında %12,1 iken 2015 yılında ise yaklaşık 4 katı artış göstererek %46,1 yükselmiştir (TUİK, 2015).

Bu bilgiler doğrultusunda internetim artık yaşamımızın ayrılmaz bir parçası olduğu sonucuna varmak mümkündür. Bu araştırmada toplumun her kesimi tarafından artarak devam edeceği aşikâr olan internet kullanımının, özelde üniversite öğrencilerinin bireyselleşmesinde ve yalnızlık algıları üzerinde oynadığı roller ve sosyal ilişkilerini etkileme gücü tespit edilmeye çalışılmıştır.

Yalnızlık ve İnternet Kullanımı

Yalnızlık Algısı

Literatürde yalnızlık: kişinin münferit yaşaması neticesinde veya sosyal çevresi içerisinde toplumla yaşamasına rağmen herhangi bir sebeple kendisini psikolojik yönden yalnız hissetmesidir. Seyyar ve Genç (2010, s. 834) yalnızlığı üç türden ele almıştır;

Birincisi “objektif yalnızlık” olarak tanımladıkları yalnızlık türüdür. Kişinin muhtaç olduğu sosyal ilişkilerden, sosyal sistemlerden mahrum ve tecrit edilmesidir. Yani kimsesiz ve yalnız olmasıdır.

İkincisi “sübjektif yalnızlık” olarak tanımladıkları yalnızlık türüdür ki bu da: kişinin tek başına olmamasına rağmen, yakın çevresinden ve toplumdan beklediği samimiyeti, yakınlığı vb. duygusal durumu yakalayamadığı için kendisini boşlukta, çekingen, kıymetsiz vb. görerek benlik saygısını kaybetmiş bireydir.

Üçüncüsü ise “bilinçli yalnızlık” olarak isimlendirdikleri yalnızlık türüdür ki bu da kişinin bilerek ve isteyerek kendi hür iradesi ile yalnızlığı tercih etmesi ve yaşaması olarak tanımlanmaktadır.

Bu çalışmada özellikle sübjektif ve bilinçli yalnızlık türleri incelenmiştir. Üniversite öğrencilerinin internet kullanımlarının yalnızlık algıları ile ilişkisini ortaya koyarken dışarıdan kaynaklı bir mecburiyet ve sosyal tecrit durumundan ziyade, sosyal çevre ile sağlıklı bağ kuramamadan kaynaklı yalnızlaşma durumu ve sosyal çevreye ve sosyal hayata dahil olmada isteksizlik durumunun etkili olacağı düşünülmüştür.

Yalnızlık algısı ve kendini yalnız hissetme duygusu çağımız gençlerinin önemli bir özelliği haline gelmiştir. Modern çağın ve teknolojinin çıktısı olarak bireyselleşmenin de etkisiyle sosyal ilişkilerini geliştiremeyen gençler bu boşluğu internet ile kapatmaya çalışırken, internetin olumsuz etkileri altında kalarak temizlenmesi zor olan ve bağışıklık yapan bir virüse bulaşmaktadır.

Morahan Martin ve Schumacher (2003) internet kullanımı hakkında birbiriyle ters ilişkili iki hipotez ileri sürmektedirler. Birincisi internet kullanımının yalnızlığa sebep olduğu görüşüdür. Bu hipotezegöre internet kullanımı bireyleri gerçek dünyadan izole eder, onları aidiyet duygusundan ve gerçek yaşam ilişkilerinden uzaklaştırır. Sanal ortamdaki ilişkiler gerçek yaşamdaki ilişkilere göre daha yüzeyseldir ve yalnızlık, aşırı internet kullanımının yan ürünüdür. İkinci hipotez yalnız bireylerin sanal ortamdaki sosyal ağlara katılımı sebebiyle interneti çok yoğun kullandığı ve internete bağımlı hale geldikleri yönündedir. Böylece insanlar yalnız kaldıklarında meşguliyet oluşturmak için internet kullanmayı tercih edecek, internetin cazibesıyla bağımlı hale gelecek ve hayatın gerçeklerinden uzaklaşacaktır.

İnternet Kullanımı

Günümüzde internet, erişilmesi en kolay iletişim araçlarından biri konumuna gelmiştir. Günün her saati erişime açık olan internet, bilgisayar, akıllı telefon, tablet ve hatta internet bağlantılı (wifi) televizyonlar aracılığı ile geniş bir yelpazede kendisine ulaşılan ve gündelik hayatın bir parçası haline gelen araç durumundadır. İnşaat sektöründe dahi akıllı ev sistemleri internet

tabanlıdır. Öyle ki eve varmadan akıllı cep telefondan internete bağlanarak klima ya da kombi çalıştırılabilmektedir.

Teknolojinin hızla ilerlemesi ile birlikte internet kullanımı da hayatın vazgeçilmez gerekliliklerinden biri olmuştur (Çağıl & Gürkan, 2010, s. 75; Altıparmak ve Cebecioğlu, 2016, s. 148). İnternet aracılığıyla insanlar ihtiyaç duyduğu her türlü bilgiye hızlı bir şekilde ulaşabilmekte, dünyada meydana gelen gelişmelerden anında haberdar olabilmekte, eğlenceli ve hoşça vakitler geçirebilmekte, sevdikleriyle ve tanıdıklarıyla sohbet edebilmekte, bankacılık işlemlerini yerine getirebilmekte ve hatta alış-veriş yapabilmektedirler (Balcı & Ayhan, 2007). İnterneti bilinçli ve faydalı işlerde kullanmak yaşam şartlarını, çalışma hayatını ve arge faaliyetlerini oldukça kolaylaştırmakta ve önemli fırsatlar sunmaktadır.

Genç kuşak başta olmak üzere toplumun önemli bir kesimi interneti faydalı işler yerine boş zaman harcama alanı ya da zamanı boşa harcama yeri olarak kullanmaktadırlar. Serbest zamanlarını gezmek, temiz hava alıp beyni dinlendirme, spor yapma, kitap okuma, arkadaşları ile etkileşimsel fikir teatisinde bulunma aracı olma gibi faydalı hale getirme alışkanlıkları ve eğilimleri yerini sanal ortamda dolaşma, sanal buluşmalar sağlama, denetimsiz bilgi ve alışkanlıklar edinme, kontrolsüz arkadaş bulma ve taşıyamayacağı, hazmedemeyeceği ortamlarla buluşmaya bırakmaktadır. Yaşı, eğitimi, tecrübesi veya cinsiyetinin henüz taşıyamayacağı fırsatlara erken erişim bireylerin kendilerini gerçekleştirme ve hayatı anlamlandırmalarına olumsuz etki yapmakta ve çocukların beyinlerinde soru işaretleri oluşturmaktadır. Hazmedilemeyen bilgi ve kontrolsüz tecrübe daha büyük travma ve yaralanmalara (cinsellik başta olmak üzere) sebebiyet verebilmektedir.

Sosyal etkileşimde internet ortamını tercih eden aşırı internet kullanımına sahip bireyler, gerçek sosyal çevrelerinde izolasyona maruz kalmaktadır. Bu durum özel paylaşımlarını yapabilecekleri sosyal çevrelerinden uzaklaşmalarına ve yalnızlığa itilmelerine sebep olmaktadır. Üniversite gençliğinin hem cins ve karşıt cinsleri

ile sosyal etkileşiminde interneti tercih etmesi, onların sosyal becerilerini geliştirmelerini engellemektedir. Doğal sosyal ortamda, sosyal becerilerini geliştiremeyen üniversite gençliği, hayatlarının sonraki dönemlerinde ciddi sorunlar yaşamakta ve esenlik düzeyleri bu durumdan olumsuz etkilenmektedir (Çağıl & Gürkan, 2010, s. 75). Sosyal hayattan kopma riski yaşayan gençler bir müddet sonra psikolojik sorunlar yaşayarak geleceklerini belirlemede ve sosyalizasyonlarını tamamlamada zorlanacaklardır.

Artık günümüzde bilgisayar, internete erişim, e-posta açma, sosyal dolaşım alanlarına ulaşma ve kendine yer edinme, arkadaş bulma oldukça kolay hale gelmiştir. Google tarafından, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve İnternet Geliştirme Kurulu ortaklığı ile öğrencilerin bilinçli internet kullanımı düzeylerinin belirlenmesine yönelik 2014-2015 yıllarında İstanbul'da yaşayan 13500 öğrenciye uygulanan bir ankete göre; gençlerin %90'ının bilgisayar ve bir e-posta hesabının olduğu, dörtte üçüne yakınının her gün interneti aktif kullandığı ve günlük internete ayrılan sürenin ortalama 3-4 saat olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmaya göre: 14 yaş ve daha küçük yaş grubundaki 100 öğrencinin 46'sı interneti iletişim kurmak için kullanırken, 17 yaşına ve daha büyük yaş grubundakilerde bu sayı oransal olarak %65 seviyesindedir. Ayrıca; 17 yaş üstü 100 gençten 66'si interneti video izlemek amacıyla kullanırken, 14 yaş daha alt ve yaşlardaki gençlerin yarısı interneti video izlemek için kullandıkları tespit edilmiştir (Bilinçli İnternet Kullanımı Araştırması, (2015) (http://www.kesfetprojesi.org/source/Bilincli_internet_Kullanim_%20Arastirmasi.pdf).

Yukarıdaki veriler 2015 yılına ait olmakla birlikte güncel uygulamalarda bu oranların daha yüksek olduğu kanaatindeyiz. İnternet bağımlılığı hakkında durum tespiti, derleme türü, kullanım yaygınlığının belirlenmesi, kullanıcıların psiko-sosyal yapılarının belirlenmesine (Batıgün Durak & Hasta, 2010, s. 214) yönelik araştırmalar yapılmakta ve internet bağımlılığı ile ilgili sosyal politika geliştirilmeye ışık tutulmaya çalışılmaktadır. İnternet kullanımı tüm yaş gruplarında hayatın vazgeçilmez bir unsuru ve hayati bir organı haline gelirken sosyal hayatın da bir ritüeli

durumuna gelmiştir. Günümüzde internet kullanımını internet bağımlılığı olarak adlandırmak mümkün hale gelmiştir. Artık psikolojik araştırma ve uygulamalarda internet bağımlılığı ile mesleki çalışmalar yapılmakta, klinikler ve tedavi merkezleri açılmaktadır.

Yöntem ve Teknik

Araştırma, toplum genelinde kullanılmakta olan internetin özelde üniversite öğrencilerindeki kullanımı hedeflenerek; üniversite öğrencilerinin internet kullanım eğilimlerinin nasıl olduğu ve öğrencilerin internet kullanımının yalnızlık algısı üzerine bir etkisinin olup olmadığı sorularına cevap aranmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda; öğrencilerin yaşları ile yalnızlık algıları üzerinde anlamlı bir ilişki olduğu, erkek öğrencilerde internet kullanımına ayrılan süre, kız öğrencilere göre daha fazla olduğu, erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha fazla yalnızlık hissi yaşadığı ve üniversite öğrencilerinde internet kullanımı ile yalnızlık algısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu varsayımlarından hareket edilmiştir.

Araştırma üniversite öğrencilerinin internet kullanımının yalnızlık algıları üzerindeki rolünü belirlemek amacıyla hazırlanmış olan soru formunun uygulanmasıyla gerçekleştirilmiştir. Bu yönüyle araştırmanın modeli genel anlamıyla tarama modelidir. Bu model geçmişten günümüze kadar var olan durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaç edinen bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 1995, s. 77; Arslantürk, 1999, s. 101; Yeğin, 2015, s. 32).

Araştırmanın evreni 2015-2016 akademik yılı bahar döneminde Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde tıp eğitim gören 727 lisans öğrencisini kapsamaktadır. Araştırma örneklemini 727 tıp fakültesi lisans öğrencisinden %95 güven düzeyinde ve güven aralığı %5,86 olan 202 tıp fakültesi öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada örneklem gelişigüzel örnekleme (kolayda örnekleme) yöntemine göre belirlenmiştir. Bu örnekleme araştırmacının belirlenen örneklem büyüklüğüne göre herhangi bir şekilde

evrenin bir parçasını seçmesidir. Herhangi bir fakülteye gidip kantininden alınan öğrenciyi örnekleme alma gelişigüzel örneklemedir ve çalışma evreni hakkında bilgi vermesi zayıf olacaktır (Kaptanoğlu Yıldırım, 2013, s. 74). Literatürde bu örnekleme yöntemi Ceyhan ve Çelik (2012; akt. Kaptanoğlu Yıldırım, 2013, s. 74) tarafından yapılan bir çalışmada kullanılmıştır. Araştırma bir genelleme amacı taşımamaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak büyük kitlelerde uygulanması en elverişli olan anket tekniğinden faydalanılmıştır. Uygulanan ankette öncelikle kişisel demografik bilgilerin bulunduğu soru formu ile UCLA Yalnızlık Ölçeği ve İnternette Bilişsel Durum Ölçeği (İBDÖ) kullanılmıştır.

Bu araştırma ülkemizde üniversiteye giriş sınavlarında en yüksek puan alan ve başarı düzeyi yüksek öğrencilerinin eğitimlerini sürdürdüğü tıp fakültesi bünyesinde internet kullanımının yalnızlık durumları üzerindeki etkilerini internet kullanım amaçlarıyla birlikte ortaya koyan az sayıda çalışmadan birisi olması özgün değerini oluşturmaktadır. Prestijli bir mesleğin gelecekteki başarılı mensuplarının internet kullanımı ve yalnızlık ilişkisi üzerinden değerlendirilmesinin ortaya koyulması önem arz etmektedir. Bu konuda üniversite öğrencilerinin durumunun ortaya koyulması, toplumdaki farklı grupların internet-yalnızlık ilişkisi üzerinden karşılaştırılmasını mümkün kılacaktır.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu; katılımcıların cinsiyet, yaş ve sınıf, ikamet yeri özellikleri, ailelerinin maddi durumu, aile yapıları, kendilerine ait internete bağlanabilecek herhangi bir cihaza sahip olma durumları ve sahip oldukları sosyal paylaşım siteleri, günlük ortalama internet başında geçirilen süre ile internet kullanım amacına ilişkin 9 adet sorudan oluşmaktadır. Kişisel bilgi formu araştırmacılar tarafından araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanarak uygulanmıştır.

UCLA Yalnızlık Ölçeği

UCLA Yalnızlık Ölçeği, Araştırmalarda öğrencilerin yalnızlık duygularını ölçmek için Russell, Peplau ve Cutrona tarafından 1980’de geliştirilen, güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları Demir (1989) tarafından yapılan bu ölçek, bireyin genel yalnızlık duygularını ölçmek niyeti ile geliştirilmiş 10’u düz, 10’u ters yönde kodlanmış, 20 maddeden oluşturulmuş dörtlü derecelendirmeli likert tipi bir ölçektir. Bu ölçeğin her bir maddesinde sosyal ilişkilerle ilgili duygu veya düşünce belirten bir durum sunulmakta ve bireylerden bu durumu ne sıklıkla yaşadıklarını belirtmeleri istenmektedir (Ceyhan, v.dğr., 2007, s. 396). 20 sorudan oluşan bu ölçeğin en yüksek puanı 80, en düşük puanı 20’dir. 20-80 arasında yükseldikçe yalnızlık duygusu ortak, azaldıkça yalnızlık duygusu azalır. Araştırmada alınan puanlar iki kategoriye ayrılmıştır. 20-49 (Hafifi ve orta düzey yalnızlık) olarak belirtilmiş, 50-80 arası ise (yoğun yalnızlık) olarak belirtilerek kategorik hale getirilmiştir.

İnternette Bilişsel Durum Ölçeği(İBDÖ)

İnternette Bilişsel Durum Ölçeği(İBDÖ) problemlili internet kullanımını belirlemeyi amaçlamaktadır. İBDÖ, 2002 yılında Davis tarafından geliştirilmiş ve Keser Özcan ve Buzlu (2005) tarafından Türkçeye çevirisi yapılmış olup üniversite öğrencilerine adaptasyonu gerçekleştirilmiştir. Bu ölçek, yalnızlık-depresyon, azaltılmış dürtü kontrolü, sosyal destek ve dikkat dağıtma olmak üzere dört alt faktörden oluşmaktadır. İBDÖ, internet ile ilgili bilişsel durumu değerlendiren 36 maddelik yedili likert tipi bir ölçektir. İBDÖ’den elde edilebilecek puanlar 36 ile 252 arasında değişmektedir. Puanlar yükseldikçe problemlili internet kullanımının olduğu değerlendirilmektedir (Keser Özcan & Buzlu, 2005; Ceyhan, v.dğr., 2007, s. 396). Araştırmamızdaki bu ölçek iki kategoriye ayrılmış olup (36-137) arası puanlar “normal kullanım” olarak değerlendirilirken (138 ve üstü) puanlar ise “problemlili kullanım” olarak değerlendirilmiştir.

Veriler IBM SPSS.22.0 (Statistical Package for Social Sciences) programına aktarılarak frekans, yüzdeler, dilimler, aritmetik

ortalamaları, standart sapmaları hesaplanmıştır. Ayrıca ölçeklerin güvenilirlik analizi yapılmış olup Mann-Whitney U Testi, Kruskal Wallis ve Korelasyon (Spearman) analizleri yapılarak değişkenler arasındaki ilişkiler ölçülmüştür.

Bulgular

Öğrencilerin Genel Özellikleri ve Ölçek Puanları

Araştırmaya katılan öğrencilerin %50'si erkek %50'si ise kız öğrenciden oluşmaktadır. Erkek ve kız öğrencilerin eşit sayıda katılımına özellikle dikkat edilmiştir. Bu değerlendirme toplam öğrencilerin cinsiyet yüzdeliğine göre değil yalnızlık düzeylerinin cinsiyet açısından daha sağlıklı değerlendirilmesine olanak sağlayacağı düşüncesinden tercih edilmiştir. Ankete cevap veren öğrencilerin %81'i çekirdek aile, %19'u geniş aile yapısına sahiptir. Katılımcıların %89,1'i 18-23 yaş arasındadır. Katılımcıların yaş ortalaması 21.14 ± 1.823 olarak hesaplanmıştır. 24-26 yaş arasındaki öğrenciler ise %10,9'lık bir dilime sahiptir.

Tablo 1: Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Yüzde	Aile yapısı	Yüzde	Yaş	Yüzde
Erkek	50.0	Çekirdek aile	80.7	18-20 yaş	38.6
Kız	50.0	Geniş aile	19.3	21-23 yaş	50.5
Toplam	100.0	Toplam	100,0	24-26 yaş	10.9
				Toplam	100.0
Sınıf	Yüzde	Ailenin Maddi Durumu	Yüzde	Şu Anda Yaşanılan Yer	Yüzde
1. sınıf	28.7	Çok kötü	1.0	Yurttan yaşıyor	49.5

2. sınıf	20.3	Kötü	3.0	Evde yalnız yaşıyor	3.0
3. sınıf	20.8	Orta	56.4	Evde arkadaşlarıyla yaşıyor	38.6
4. sınıf	26.2	İyi	38.6	Evde ailesi ile yaşıyor	8.9
5. sınıf	2.0	Çok iyi	1.0	Toplam	100.0
6. sınıf	2.0	Toplam	100.0		
Toplam	100.0				

Araştırmaya katılan öğrencilerin üniversite öğrencilerini daha sağlıklı temsil edebilmesi ve her sınıfın tecrübelerini yansıtabilmeleri için her sınıftan birbirine yakın oranda öğrenci seçilmiştir. 1. sınıf ve 4. sınıf ile 2. ve 3. sınıf öğrencileri aynı orandadır. En az katılım ise 5. sınıf ve 6. sınıf öğrencilerinde olmuştur. Zaten 4 yıldan fazla eğitim veren bölüm sayısı da oldukça azdır.

Katılımcıların yarısından fazlasının (%56,4) ailelerinin maddi durumu orta ve %38,6'sının maddi durumu iyi olarak gözükmektedir. Ailenin maddi durumu kötü olanlar ve çok iyi olanlar oldukça azdır. Ancak orta düzey bir maddi durum göreceli olup genel bir ölçüsü yoktur. Gerçek duruma bakılmaksızın insanlar genelde böyle tabirler kullanmaktadırlar. Araştırmada görüş beyan eden öğrencilerin yarısı yurttan yaşamaktadır. %38,6'sı evde arkadaşları ile ve %8,9'u ise evde ailesi ile yaşamaktadırlar. Evde yalnız yaşayanlar oldukça azdır. Bu profildeki öğrencilerin araştırmanın amacına ulaşmada daha sağlıklı bilgiler verebileceği düşünülmüştür.

Bilgisayar ve İnternete Sahip Olma Düzeyleri

Sosyal hayat ve arkadaş baskısı, ders materyallerine erişim ve üniversite ders içeriklerinin de etkisiyle üniversite öğrencilerinin

çoğunluğu bilgisayar kullanmaktadır. Öğrenciler üzerinde yaptığımız gözlemler ve edindiğimiz kanaatlere göre; öğrenciler bilgisayarları daha çok sosyal ağlardan yararlanma, internette gezinme ve oyun oynama gibi gençlere cazip gelen, can sıkıntısını gideren, ilgiyi üzerine toplayan ve sanal arkadaşlığı ön plana çıkaran alanlarda kullanmaktadırlar. Bilgisayarın gerekliliğini önemli kılan word, excel ve diğer yazılım programlarını kullanma oranı ise çok düşüktür. Bu cihazları gerçek amaçları dışında kullanmak oldukça risklidir. Belki de öğrencilerin amaç belirleme sorunu olabilir.

Tablo 2: Öğrencilerin Bilgisayar, İnternet ve Sosyal Ağa Sahip Olma Bilgileri

	Evet%	Hayır %	Toplam %
Bilgisayar/tablete sahip olma	80.0	20.0	100
Akıllı telefona sahip olma	97.0	3.0	100
İnternet erişimine sahip olma	90.6	9.4	100
WhatsApp'a sahip olma	99.0	1.0	100
Facebook'a sahip olma	83.2	16.8	100
Twitter'a sahip olma	47.0	53.0	100
İnstagram'a sahip olma	69.8	30.2	100

Katılımcıların %80'i bilgisayara ve %97'si akıllı telefona sahiptir. Akıllı telefonların bilgisayar özelliği taşımaları, bu cihaza sahip olmanın bilgisayar ve tabletin önüne geçmesinde önemli bir etkidir. İnternete sahip olma durumlarına bakıldığında %90,6'lık kısmının internete sahip olduğu, bunun büyük bir kısmını telefon şebekelerinin sağladığı internet paketlerinden oluştuğu söylenebilir.

Facebook ve twitter hesaplarına sahip olma durumlarına bakıldığında; %83,2'sinin facebook hesabı, %69,8'inin Instagram hesabı ve %47'sinin ise twitter hesabı olduğu görülmektedir. Tablodaki sonuçlara baktığımızda akıllı telefonların kullanımının arttığı ve operatörlerin sunmuş olduğu internet paketleriyle internet kullanımının %90,6 orana yükseldiği sonucuna varılabilir. Bunların yanında öğrencilerin tamamı WhatsApp kullanmaktadır. Sosyal ağlar arasında en etkin WhatsApp kullanılmaktadır. Pratik olması, gruplar kurulabilmesi, ücretsiz olması, yazı, ses, görüntü gibi hızlı iletişim kurma özelliklerini beraber taşıması kullanım cazibesini artırmaktadır.

İnternet Kullanım Amacı

Toplumda yaşayan bireylerin yaşları, eğitimleri, eğilimleri ve cinsiyetlerine göre internet kullanım amaçları değişmektedir. Araştırma hipotezlerinin yanı sıra tanımlayıcı bir veri sağladığı ve bu verilerin yalnızlıkla ilişkisi kurulabileceği düşünülerek (arkadaşlık siteleri, sohbet uygulamaları vb.) üniversite gençliğinin internet kullanım amaçları incelenmek istenmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin İnternet Kullanım Amacı

İnternet kullanım amacı	Frekans	%
Eğitimle ilgili ödev-araştırma	25	12.4
Sohbet, oyun oynama, eğlence, film izleme vb.	49	24.3
Alışveriş	24	11.9
Facebook, twitter vb. sosyal ağlarda sörf	75	37.1
Haber okuma, genel kültür sahibi olma	29	14.4
Toplam	202	100.0

Öğrencilere internet kullanım amaçlarına yönelik sorulan soruya en önemli gördükleri tek seçenek işaretlemeleri önerilmiştir. Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere; %12,4'ünün interneti ödev-araştırma amacıyla kullandığı, %24,3'ünün sohbet, oyun, film izleme için kullandığı, %11,9'unun alışveriş için kullandığı, %37,1'inin sosyal paylaşım ağlarında gezinmek için kullandığı, yine %14,4'ünün haber okuma, genel kültür sahibi olmak için interneti kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal ağlarda gezinmenin daha fazla olması ilgi çekicidir.

Tablo 4: Öğrencilerin UCLA Yalnızlık Ölçeği ve İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Puanları

Ucla Yalnızlık Düzeyi	Frekans	%	İnternet Kullanım Düzeyi	Frekans	%
Hafif ve orta düzey yalnızlık	186	92.1	Normal Kullanım	178	88.1
Yoğun yalnızlık	16	7.9	Problemlili kullanım	24	11.9
Toplam	202	100.0	Toplam	202	100.0

Yukarıdaki ikili tabloda araştırmada kullanılan iki ölçeğin puanlarının toplamının kategorik olarak ayrılması sonucu oluşan değerler görülmektedir. Ucla ölçeği için 20-49 arası puan alanlar "Hafif ve orta düzey yalnızlık" olarak değerlendirirken 50 ve üzeri için "yoğun yalnızlık" olarak değerlendirilmiştir. İBDÖ için ise (36-137) arası puanlar "normal kullanım" olarak değerlendirilirken (138 ve üstü) puanlar ise "problemlili kullanım" olarak değerlendirilmiştir. Ulaşılan verilere göre; öğrencilerin %92,1'i hafif ve orta düzey yalnızlık yaşarken, %7,9'uyğun yalnızlık yaşamaktadır.

İnternet kullanım düzeylerine bakıldığında %88,1'i normal kullanıma sahipken, %11,9'u problemlili kullanıma sahiptir. Problemlili internet kullanımının yalnızlık üzerine etkisi ile ilgili

veriler ileriki tablolarda korelasyonanaliz sonucuyla değerlendirilmiştir.

Ankete dayalı araştırmalarda eğer ölçek kullanılmışsa bu ölçeğin yorumlanmasında katılımcıların ölçekten aldıkları toplam puanlar veya ölçek ortalama puanları hesaplanır ve çalışmanın niteliğine uygun analiz tekniği kullanılır. Bu doğrultuda ölçeklerden alınan puanlar Tablo. 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin Ölçeklerden Aldığı Puanlar

	N	En Az	En Çok	Ortalama	Standart Sapma
UCLA Yalnızlık Ölçeği	202	25.00	59.00	35.76	7.84
İBDÖ Ölçeği	202	36.00	188.00	97.14	31.83

Öğrencilerin UCLA Yalnızlık Ölçeğinden ve İBDÖ'den aldıkları puanlar yukarıdaki tabloda görölmektedir. Öğrencilerin yalnızlık puanı hafif-orta düzeyde (35.76 ± 7.84) olduğu bulunmuştur. Öğrenciler yalnızlığı hafifi düzeyde yaşamaktadırlar. Bunda öğrencilerin büyük bir kısmının diğer illerden gelmeleri ve ailesinden uzakta yaşamalarının etkisi olduğu söylenebilir. Öğrencilerin İBDÖ'den aldıkları puan ve problemleri internet kullanımına yönelik skorları normal kullanım düzeyinde (97.14 ± 31.83) olduğu bulgulanmıştır.

Ölçeklerin Güvenilirlik, Mann-Whitney U Testi, Kruskal Wallis H ve Korelasyon (Spearman) Analizleri

Tablo 6: Ölçeklerin Güvenilirlik Analizleri

Güvenilirlik Analizi	Alfa Değeri	Madde Sayısı
UCLA Yalnızlık Ölçeği	0.822	20
İBDÖ Yalnızlık Alt Boyutu	0.735	6
İBDÖ Azalmış Dürtü Alt Boyutu	0.829	10
İBDÖ Sosyal Destek Alt Boyutu	0,817	13
İBDÖ Dikkat Dağıtma	0,794	7

Katılımcılara uygulanan ölçeklerin güvenilirlik analizlerine göre; UCLA Yalnızlık Ölçeği Alpha değeri 0.822 ve İnternette Bilişsel Durum Ölçeği (İBDÖ) yalnızlık alt boyutu 0.735, azalmış dürtü alt boyutu 0.829, sosyal destek alt boyutu 0,817 ve dikkat dağıtma alt boyutu 0.794 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre kullanılan ölçeklerin yüksek güvenilirlikte olduğu bulunmuştur. Güvenilirlik analizi Cronbach's Alpha (α) değerine bakılarak anlaşılır. Bu analiz, sorulara verilen cevapların rastgele mi yoksa okunarak düşünülerek cevap verilip verilmediği hakkında araştırmacıya bilgi sağlar. Ayrıca güvenilirlik analizi anketlerin tutarlı olup olmadığı, tesadüflüğünü ve topyekûn güvenilirliğini test etmek için yapılmaktadır.

Ölçeğin Cronbach's Alpha (α) değeri 0.70 ve üzeri ise güvenilir, 0.80 ve üzeri ise yüksek güvenilir olarak değerlendirilmektedir (Durğun, 2017, s. 60) Likert tarzı sorularda güvenilirliği saptamak için alfa yöntemi (Cronbach Alpha Katsayısı) kullanılır. Alfa katsayısı 0 – 1 arasında pozitif bir değer alır. Likert tip ölçekte konuyu ölçen k sayıda ifade ve n sayıda birim bulunur, k sayıdaki ifadelerin bütünlük arz edip etmediği, aralarındaki homojenliği, ifadeler arasındaki benzerlik, yakınlık Alfa katsayısının yorumu ile belirlenir (Nakip, 2006, ss. 145-146).

Verileri yorumlamadan önce araştırma sorusuna bağlı olarak hipotezleri meydana getirenölçümsel verinin istatistik yöntemleriyle test edilmesi gerekmektedir. Shapiro-wilks ($n < 30$) Lilliefors ($n > 30$) Kolmogorov Smirnov, ya da Scheffe testleri bu amaçla sıkça kullanılmaktadır. Bu testlerde p değeri < 0.05 olduğunda normal dağılım olmadığını ve dolayısıyla non-parametrik testlerle analiz yapılması gerektiğini ifade eder (Kaptanoğlu Yıldırım, 2013, s. 82). Tüm veriler üzerinde normallik (Kolmogorov-Smirnov) ($n > 30$) testi yapılmıştır. Bu doğrultuda öncelikle UCLA yalnızlık ölçeğinin normallik analizi yapılmıştır.

UCLA yalnızlık ölçeğinin normallik varsayımını (Kolmogorov-Smirnov =0.129, $p < 0.05$) yerine getirmediği görülmüştür. İBDÖ Ölçeğinin ise dört alt boyutunun normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığına bakılmıştır. Yapılan analiz neticesinde yalnızlık alt boyutunun normallik varsayımını (Kolmogorov-Smirnov =0.128, $p < 0.05$) karşılamadığı, sosyal destek alt boyutunun da normallik varsayımını (Kolmogorov-Smirnov =0.106, $p < 0.05$) karşılamadığı, azalmış dürtü alt boyutunun normallik varsayımını (Kolmogorov-Smirnov =0.117, $p < 0.05$) yine karşılamadığı ve son olarak dikkat dağıtma alt boyutunun da normallik varsayımını (Kolmogorov-Smirnov =0.104, $p < 0.05$) karşılamadığı görülmüştür. Dolayısıyla kullanılan iki ölçeğin ve İBDÖ ölçeğinin alt boyutlarının normallik varsayımını yerine getiremediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebepten ötürü verilerin analizinde Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis H ve çözümlene sonucunda gruplar arasında beliren anlamlı farkın kaynağını belirlemek amacıyla da posthoc testlerinden homojen dağılım olduğu durumlarda TUKEY testi, homojen olmadığı durumlarda da Tamhane's T2 testi kullanılmıştır (Kayri, 2009).

Cinsiyetlere Göre Yalnızlık, İnternet Kullanım Süresi ve Problemlı İnternet Kullanmadaki Farklılıklar

Tablo 7: Cinsiyet Değişkeni ile Yalnızlık Algısı, İnternet Kullanım Süresi ve Problemlı İnternet Kullanımı İle İlgili Mann-Whitney U Testi

Cinsiyet ve yalnızlık algısı arasındaki ilişki						
Cinsiyet	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	z	p
Erkek	101	119.84	12104.00	3248.00	-4.466	0.000*
Kız	101	83.16	8399.00	101		
Cinsiyet ve internet kullanım süresi arasındaki ilişki						
Cinsiyet	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	Z	p
Erkek	101	112.01	11313.50	4038.50	-2.610	0.009*
Kız	101	90.99	9189.5			
Cinsiyet ve problemlı internet kullanımı arasındaki ilişki						
Cinsiyet	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	z	p
Erkek	101	109.64	11074.00	4278.00	-1.980	0.048*
Kız	101	93,36	9429.00			

* $p < 0.05$

Katılımcıların cinsiyet bazında yalnızlık algılarının, internet kullanım sürelerinin ve problemlı internet kullanımının anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Mann Whitney U-Testi analizi kullanılmıştır. Analiz sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık hesaplanmıştır. Dolayısıyla cinsiyet ve

yalnızlık algısı arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur (U= 3248.00; p=0.000; z= -4.466). İnternet kullanım süresi ile cinsiyet değişkeni arasında da anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur (U= 4038.50; p= 0.009; z= -2.610).

Cinsiyet ve problemleri internet kullanımını arasındaki farklılığa bakıldığında anlamlı farklılaştığı bulunmuştur (U= 4278.00; p=0.048; z= -1.980). Sıralama ortalaması değerlerine bakıldığında; erkeklerin (119.84) kızlara (83.16) göre yalnızlığı daha yoğun yaşadığı; internet kullanımına ayrılan sürenin erkeklerde (112.01) kızlara (90.99) göre daha fazla olduğu ve yine erkeklerde problemleri kullanımın (109.64) kızlara (93.36) nazaran daha yüksek olduğu görülmektedir.

Keser Özcan (2004: 80)'ın üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu benzer bir araştırmasında cinsiyet açısından internette geçirilen süreler karşılaştırıldığında erkeklerin kızlara göre daha fazla internette zaman geçirdiği sonucuna ulaşılmıştır ($\chi^2 = 30.21$, p=0.003). Bu sonuç araştırmamızdaki sonuçla benzerlik göstermekte ve araştırmamızı desteklemektedir.

Bilgisayar/Tablet ve İnternete Sahip Olma İle Yalnızlık Arasındaki İlişki

Tablo 8: Bilgisayar/Tablet Ve İnternete Sahip Olma İle Yalnızlık Ve İnternet Kullanım Süresi İle İlgili Mann-Whitney U Testi

Bilgisayar/ tablete sahip olma ile yalnızlık ve internet kullanım süresi arası ilişki							
	Bilgisayar Tablete Sahip Olma	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	z	p
Yalnızlık Algısı	Evet	160	93.50	14960.00	2080.00	-3.426	0.001*
	Hayır	40	128.50	5140.00			

İnternete sahip olma ile yalnızlık arasındaki ilişki							
	İnternete Sahip Olma	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	z	p
Yalnızlık Algısı	Evet	183	97.46	17836.00	1000.00	-3.050	0.002*
	Hayır	19	140.37	2667.00			

* $p < 0.05$

Katılımcıların bilgisayar/tablete sahip olma ve yalnızlık arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu ilişkinin anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Mann Whitney U-Testi analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık hesaplanmıştır ($U = 2080.00$; $p = 0.001$; $z = -3.426$). Dolayısı ile bilgisayar/tablete sahip olma ve yalnızlık algısı arasında anlamlı bir fark vardır. Sıralama ortalamasına bakıldığında bilgisayar/tablete sahip olmadığını belirtenler (128.50) bilgisayar/tablete sahip olduğunu belirtenlere göre yalnızlığı daha yoğun yaşamaktadırlar. Yine aynı şekilde internete sahip olmayan öğrencilerin, internete sahip öğrencilere nispeten yalnızlık algısı (Sıralama ortalaması= 140.37) daha yüksektir ($U = 1000.00$; $p = 0.002$; $z = -3.050$).

Sosyal Paylaşım Hesaplarına Sahip Olma ve Problemlili Kullanımına Etkileri

Tablo 9: Sosyal Paylaşım Hesaplarına Sahip Olma ile Problemlili Kullanım ile İlgili Mann-Whitney U Testi

Facebook'a Sahip Olma ile İnternete Ayrılan Süre ve Problemlili Kullanım Arasındaki İlişki							
Facebook'a Sahip Olma	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	z	p	

Problemlili Kullanım	Evet	168	105.38	17704.00	2204.00	-2.098	0.036*
	Hayır	34	82.32	2799.00			
Twitter' a Sahip Olma ile İnternete Ayrılan Süre ve Problemlili Kullanım Arasındaki İlişki							
Twitter'a Olma	Sahip	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	z	p
Problemlili Kullanım	Evet	95	112.92	10727.00	3998.00	-2.616	0.009*
	Hayır	107	91.36	9776.00			
İnstagram'a Sahip Olma ile İnternet Kullanım Süresi ve Yalnızlık Algısı Arasındaki İlişki							
İnstagram'a Olma	Sahip	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı		z	p
Problemlili Kullanım	Evet	141	105.26	14842.00	3770.00	-1.391	0.164
	Hayır	61	92.80	5661.00			

* $p < 0.05$

Ankete katılan öğrencilerin sosyal paylaşım hesaplarına sahip olma ile problemlili kullanımın anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Mann Whitney U-Testi analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda Facebook'a sahip olma ile problemlili internet kullanımı arasında anlamlı fark bulunmuştur ($U = 2204.00$; $p = 0.036$; $z = -2.098$). Aynı şekilde Twitter hesabı olanlar ile problemlili internet kullanımı arasında anlamlı fark bulunmuştur ($U = 3998.00$; $p = 0.009$; $z = -2.616$). İnstagram hesabına sahip olanlar ile problemlili internet kullanımı arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($U = 3770.00$; $p = 0.164$; $z = -1.391$).

Yaş ve Yalnızlık Algısı İlişki

Kruskal Wallis H testi İki değişkenden çok grubun bir bağımlı değişkene ait ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için kullanılır. Bu test tek yönlü ANOVA'nın non-parametrik versiyonudur (Kaptanoğlu Yıldırım, 2013: 153). Yaş değişkeni ile yalnızlık ölçeğinin normallik varsayımını karşılamadığı (Kolmogorov-Smirnov =0.000, $p < 0.05$) gerekçesiyle non parametrik Kruskal Wallis H testi yapılmıştır.

Tablo 10: Yalnızlık ve Yaş Değişkenine Yönelik Kruskal Wallis H Testi

Yaş	N	Sıra Ortalama	SD	χ^2	p
18-20 yaş	78	90,87	2	7.659	0.022*
21-23 yaş	102	103.67			
24-26 yaş	22	129.14			

* $p < 0.05$

Katılımcıların kategorik olarak sonradan belirlenen yaş ile yalnızlık algısı puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla istatistiksel test tekniklerinden non-parametrik bir test olan Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ($\chi^2(2.202)=7.659$; $p=0.022$; $p < 0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık hesaplanmıştır.

Farklılığın kaynağını tespit etmek amacıyla PostHoc testlerinden faydalanılmaktadır. PostHoc testlerinden hangisinin kullanılacağına karar verebilmek için varyansların homojen bir dağılım gösterip göstermediğine bakılması gerekmektedir (Kaptanoğlu Yıldırım, 2013). Varyansların homojenlik durumuna Levene istatistiği ile bakılmaktadır. Bu doğrultuda varyansların homojen dağıldığı (Levene= 2.693, $p > 0.05$) tespit edilmiştir. Bu veriler doğrultusunda farklılığın kaynağını tespit etmek için Tukey

testi kullanılmış ve 18-20 Yaş= 34.641 ile 24-26 yaş=39.909 arasında ve 21-23 yaş=35.735 ile 24-26 yaş=39.909 arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Yaşanılan Yerin Yalnızlığa Etkileri

Tablo 11: Yalnızlık ve Yaşanılan Yer Değişkenine Yönelik Kruskal Wallis H Testi

Yaşanılan Yer	N	Sıra Ortalama	SD	χ^2	p
Yurttta yaşıyorum	100	85.43	3	25.182	0.000*
Evde yalnız yaşıyorum	6	168.83			
Evde arkadaşlarımla yaşıyorum	78	120.55			
Evde ailemle yaşıyorum	18	85.78			

* $p < 0.05$

Katılımcıların yaşadıkları yer değişkenine göre ile yalnızlık algısı puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını test etmek amacıyla istatistiksel test tekniklerinden non-parametrik bir test olan Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ($\chi^2(3.202)=25.182$; $p=0.000$; $p < 0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık hesaplanmıştır. Farklılığın kaynağını tespit etmek amacıyla varyanslar normal dağılım (Levene= 2,557; $p=0.056$; $p > 0.05$) sergilediği için PostHoc testlerinden Tukey Testi kullanılmıştır. Yurttta yaşayanlar = 33.780- evde yalnız yaşayanlar=47.000- evde arkadaşlarıyla yaşayanlar= 38.064 arasında ve evde yalnız yaşayanlar= 47.000- evde arkadaşlarıyla yaşayanlar= 38.064- evde ailesiyle yaşayanlar=

33.111 arasında ve evde ailesi ile yaşayanlar= 33.111- evde arkadaşları ile yaşayanlar= 38.064 arasında farklılığın olduğu bulunmuştur.

Ekonomik Durum İle İnternet Kullanım İlişkisi

Tablo 12: Ekonomik Durum ile Problemlı İnternet Kullanımına Yönelik Kruskal Wallis H Testi

Ekonomik Durum	N	Sıra Ortalama	SD	χ^2	p
Çok kötü	2	179.50	4	16.758	0.002*
Kötü	6	132.17			
Orta	114	110.46			
İyi	78	86.00			
Çok iyi	2	25.50			

* $p < 0.05$

Katılımcıların ekonomik durumları değişkenine göre ile problemlı internet kullanımı puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla istatistiksel test tekniklerinden non-parametrik bir test olan Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ($\chi^2(4.202)=16.758$; $p=0.000$; $p < 0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık hesaplanmıştır. Farklılığın kaynağını tespit etmek amacıyla PostHoc testlerinden varyanslar homojen (Levene= 4,704; $p=0.001$; $p < 0.05$) olmadığı için Tamhane's T2 Testi kullanılmıştır. Maddi durumu çok kötü= 139.000 ile maddi durumu orta= 102.631 ve maddi durumu iyi= 88.038 arasında; maddi durumu kötü= 107.333 ile maddi durumu iyi= 88.038 ve maddi durumu çok iyi= 67.000 arasında; maddi durumu orta= 102.631 ile maddi durumu çok iyi= 67.000 arasında farklılığın olduğu bulunmuştur.

Problemlİ İnternet Kullanımının Yalnızlık Algısı Üzerindeki Etkisi

Değişkenler bazı durumlarda birbirine göre değer alabilmektedir. Bilimsel araştırmalarda değişken arası ilişkinin varlığının belirlenmesi ve eğer var ise ilişkinin yönü ve gücü hakkında bilgilerin ortaya konmasında korelasyon analizi kullanılmaktadır. Korelasyon katsayısı “r” -1 ve +1 arasında bir değer alabilmektedir. +1’e yaklaştıkça ilişkinin gücü artarken 0’a yaklaştıkça da ilişkinin gücü azalmaktadır. Daha açık bir sınıflama yapmak gerekirse 0-0.2= çok zayıf; 0.2-0.4= zayıf; 0.4-0.6= orta; 0.6-0.8= kuvvetli; 0.8 ve üzeri tam ilişki olarak sınıflanabilmektedir (Kaptanoğlu Yıldırım, 2013, s. 175).

Korelasyon analizi yapılırken normal dağılım sağlanmışsa Pearson korelasyon, normal dağılım sağlanmamışsa Spearman korelasyon testi yapılmalıdır. Araştırmadaki değişkenler normal dağılım sağlamadığı için Spearman korelasyon analizi yapılmıştır.

Tablo 13: Problemlİ İnternet Kullanımının Yalnızlık Algısı Üzerindeki Etkisi

Korelasyon (Spearman)	Problemlİ İnternet Kullanımı	
Yalnızlık Algısı	r	0.327
	p	0.000*
	N	202

*p<0.01

Yukarıdaki tabloda çalışmanın da ana başlığını oluşturan internet kullanımının yalnızlık algısı üzerindeki rolünü belirlemek için katılımcılara (n=202) uygulanan İBDÖ ölçeği ve UCLA yalnızlık ölçeğinin korelasyon analizi görülmektedir. Tabloya bakıldığında r=0.327, p=0.000 olarak hesaplanmıştır. Neticede iki değişken arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde (r=0.346) anlamlı bir

korelasyon olduğunu söylemek mümkündür. Bu sonuçla, üniversite öğrencilerinde internet kullanımı ile yalnızlık algısı üzerinde anlamlı bir ilişki olduğunu, problemlili internet kullanımının yalnızlık algısını artırdığını söylemek mümkündür.

Batıgün Durak ve Hasta (2010)'nın internet bağımlılığı, yalnızlık ve kişilerarası ilişki tarzlarının incelendiği çalışmalarında; katılımcıların %14'ünün internet bağımlılığı puanlarının yüksek çıktığı, internet kullanımının yalnızlık algısı üzerinde pozitif yönde korelasyon olduğu $r=0.210$ bulunmuştur. Bu araştırmada ise problemlili kullanım diğer bir ifade ile internet bağımlılığı %11,9 ve internet kullanımının yalnızlık algısı üzerindeki korelasyon da pozitif yönlü ve $r= 0.327$ olarak bulunmuştur. Dolayısı ile bu iki araştırma verileri birbirini destekler niteliktedir.

Sonuç

Bu çalışma üniversite öğrencilerinde internet kullanımının yalnızlık algıları üzerindeki rolünün belirlenmesi amacıyla Abant İzzet Baysal Üniversitesinde öğrenim gören 202 öğrenciye anket uygulanarak yürütülmüştür. Anket uygulamasında öncelikle kişisel demografik bilgilerin bulunduğu formu ile Ucla Yalnızlık Ölçeği ve İnternette Bilişsel Durum Ölçeği (İBDÖ) olarak iki ayrı ölçek kullanılmıştır. Bu araştırmada, sosyalleşme ve kişilerarası iletişimi engelleyen unsurlardan biri olarak değerlendirilen problemlili internet kullanımının bireylerin yalnızlık algısını nasıl etkilediğini belirlemek, problemlili internet kullanımının sebep ve sonuçlarına dikkat çekmek, literatüre ve sosyal politika üreten kurumlara kaynak oluşturmak istenmiştir.

Araştırmada veriler IBM SPSS.22.0 (Statistical Package for Social Sciences) programına aktarılarak frekans, yüzdelerli dilimler, aritmetik ortalamaları, standart sapmaları hesaplanmıştır. Ayrıca ölçeklerin güvenilirlik analizi yapılmış olup Mann-Whitney U Testi, Kruskal Wallis H ve Korelasyon (Spearman) analizleri yapılarak değişkenler arasındaki ilişkiler ölçülmüştür.

Araştırma katılımcılarının yarıya erkek yarıya kız öğrencilerden oluşmaktadır. Erkek ve kız öğrencilerin eşit sayıda

katılımı yalnızlık düzeylerinin cinsiyet açısından daha sağlıklı değerlendirilmesine imkân sağlamıştır.

Araştırmaya konu olan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%81) çekirdek aileye sahip, yine büyük bir çoğunluğu (%89,1) 18-23 yaş aralığına sahiptir. Öğrencilerin üçte birden fazlası (%37,1) interneti sosyal paylaşım ağlarında gezinmek, dörtte biri sohbet, oyun, film izleme için, %12,4'ü ödev-araştırma amacıyla kullanmaktadır. Az bir kısmının (%14,4) ise haber okuma, genel kültür sahibi olmak için interneti kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Gençler interneti daha verimli kullanmaları için yönlendirilmeli ve bilinçlendirilmelidirler. Gözlem ve kanaatlerimize göre öğrenciler yıllardan beri bilgisayara sahip olmalarına rağmen yazma programlarını kullanmayı bilemedikleri için kendilerine verilen ödevleri yapmakta ve yazı yazmakta oldukça zorlanmaktadırlar.

Üniversite öğrencilerinin tamamına yakınında bilgisayar bulunmakta ve bilgisayarlar çoğunlukla ders ve çalışma dışı amaçlarla kullanılmaktadır. Araştırma bulgularına göre; katılımcıların dörtte üçüne yakınının interneti sohbet, oyun, film izleme ve sosyal paylaşım ağlarında gezinme aracı olarak kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. İnternet ve bilgisayar gerçek hedeflere ulaşmak için bir araç olmalıdır. Öğrenciler interneti akademik başarılarına katkı sağlayan bir merdiven olarak kullanmalıdırlar.

İnternetin psiko-sosyal olumsuzluklarının araştırıldığı birçok çalışmada, internet kullanımının toplumda bireyin sosyal ilişkiler açısından yalıtılması, yalnızlık hissi ile birlikte depresif özellikler göstermesi gibi birtakım sonuçlara sebep olduğu tespit edilmiştir (Yalçın, 2006, s. 585). Araştırmalar; bilgisayar, internet ve akıllı telefonlar aracılığı ile internetin 24 saat kullanılabilir bir araç olması, gençlerin zamanlarının önemli bir kısmını internet karşısında geçirmelerine ve üniversite öğrencilerinin psiko-sosyal konularda önemli sorunlar yaşamalarına sebep olduğunu göstermektedir. Suhail ve Barges (2000 akt. Balkan, 2011, s. 233) tarafından yapılan bir çalışmada internet kullanımının gençlerin kişilerarası yüz yüze ilişkilerinde sıkıntılar yaşamalarına neden olduğu, uzun süre bilgisayar kullanan gençlerin giderek

yalnızlaştıkları, bire bir ilişki kurmakta zorlandıkları ve asosyal kişilik özellikleri sergiledikleri belirlenmiştir.

Araştırma bünyesinde elde edilen verilerden hareketle, internete erişilebilirliğin yüksek olmasının internetin ağırlıklı olarak eğlence ve sohbet amaçlı kullanılmasının ön plana çıktığı kanısı önemli ölçüde doğrulanmıştır. Aynı zamanda problemlerli internet kullanımının üniversite öğrencilerini bireyselleştirerek yalnızlaştırdığı tespit edilmiştir. Doğru yapılandırılmamış ve problemlerli olarak tanımlanan internet kullanımının gençlerin deneyimlediği yalnızlık durumları üzerinde az da olsa etkisinin olduğu ($r=0.327$) yapılmış olan spearman korelasyonu ile tespit edilmiştir. Her ne kadar elde edilen verilerin doğrultusu aynı yönde olsa da Suhail ve Barges tarafından ifade edilmiş olan çıktılar, önem ve derecesi itibariyle doğrulayacak ileri düzeyde sonuçlar elde edilmemiştir. Bunun sebebiyle ilgili olarak, gerçekleştirilen araştırmanın kesitsel bir araştırma olması hususu ön plana çıkmakta olup bahsi geçen sorunların daha sağlıklı bir şekilde test edilerek doğrulanması veya yanlışlanması adına boylamsal düzeyde araştırmaların yapılarak verilerin analiz edilmesinin önem arz ettiği kanaati oluşmuştur.

Bir ülkenin temel dinamiği olarak gençlerin sağlıklı ve başarılı olarak yetişmeleri tüm toplumların temel gayelerindendir. Bu sebepten hareketle gençlere yönelik yapılan çalışmalar ve yatırımlar daha fazla önem taşımaktadır (Cebecioğlu ve Altıparmak, 2017, s. 426). Bu doğrultuda T.C. Anayasası'nın "Gençliğin Korunması" başlıklı 58. Maddesinde gençlerin her türlü risk faktörlerine (alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak) karşı korunmasını ve buna yönelik tedbirlerin alınmasını devletin görevi olduğunu belirtmektedir. (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Madde 58). Bu açıdan bakıldığında problemlerli internet kullanımı ve yalnızlık birer risk faktörü sayılabilecek güçte olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda yapmış olduğumuz bu çalışmanın politika üreten kurumlara veri sağlayabileceği değerlendirilmektedir. Toplumun tüm bireylerinin kendi aralarında sağlıklı iletişim kurması, sosyalleşmesi, geleceğe

Yusuf GENÇ, v.dğr.

umutla bakması ve işlevsel olması sosyal hizmetin de temel amaçlarındandır.

Problemlili internet kullanımının yalnızlık algısı üzerinde zayıf düzeyde ($r=0.327$) de olsa etkisinin olduğu yapılan spearman korelasyonu ile tespit edilmiştir. Bu araştırma, başka araştırmalara veya farklı örneklemeler üzerinde benzer çalışmalar yapılmasına kaynak teşkil edebilecek niteliktedir.

Kaynakça

- Altıparmak, İ.B., Cebecioğlu, G. (2016). "Üniversite Öğrencilerinin Şiddete Yönelik Algı ve Tutumları", *Sosyal Bilimlerde Stratejik Araştırmalar*, (Ed.) Tüfekçi, Ö.K., Germany: Lambert Academic Publishing.
- Arslantürk, Z. (1999). *Araştırma Metod Ve Teknikleri*. İstanbul: İfav Yayınları.
- Balci, Ş. & Ayhan B. (2007). Üniversite Öğrencilerinin İnternet Kullanım ve Doyumları Üzerine Bir Saha Araştırması. *Selçuk İletişim Dergisi*, 1(5), 174-197.
- Balkan, E. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Bilgisayar-İnternet Bağımlılığı Ve Aile Fonksiyonları Arasındaki İlişki. *E-Journal Of New World Sciences Academy*, 6 (1), (Http://Dergipark.Ulakbim.Gov.Tr/V2/Harvester/Index.Php /Record/View/102892).
- Batıgün Durak, A., ve Hasta, D. (2010) İnternet Bağımlılığı: Yalnızlık Ve Kişilerarası İlişki Tarzları Açısından Bir Değerlendirme. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11, 213-219.
- Bilinçli İnternet Kullanımı Araştırması (2015). (2016, 13 Haziran). [Http://www.Kesfetprojesi.Org/Source/Bilincli_İnternet_Kullanim%20arastirmasi.Pdf](http://www.Kesfetprojesi.Org/Source/Bilincli_İnternet_Kullanim%20arastirmasi.Pdf) adresinden alındı.
- Bölükbaş, K. (2005), "*İnternet Kafeler*", *İnternet ve Toplum*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Caplan, S.E. (2005). A Social Skill Account of Problematic Internet Use. *Journal of Communication*, 55(4), 721-736.
- Cebecioğlu, G., Altıparmak, İ.B. (2017). Dijital Şiddet: Sosyal Paylaşım Ağları Üzerine Bir Araştırma. *Sakarya University Journal of Education*, 7 (2), 423-431.

- Ceyhan, E., Ceyhan, A.A., & Gürcan, A. (2007). Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışmaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7 (1), 387-416.
- Çağıl, G. & Gürđan, U. (2010). Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanım Düzeyleri İle Algılanan İyilik Halleri ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (24).
- Çetin Dağlı, M., & Gündüz, B. (2017). Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık Ve Psikolojik İyi oluş İlişkisinde Problemlı İnternet Kullanımının Aracı Rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 339-357.
- Demir, A. (1989). Ucla Yalnızlık Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirliği. *Psikoloji Dergisi*, 7 (23), 14-19.
- Demir, E. (2006). *Birey Ve Aile Yaşamına İlişkin Konularda İnternet Kullanımının Etkisinin Belirlenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Durđun, A. (2017). *Hastanelerde Bakım Hizmeti Sunan Meslek Elemanlarının Manevi Bakıma İlişkin Düşüncelerinin Belirlenmesi (Bolu Örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Ertuğrul, İ., & Keskin, N. (2012). The roles of internet using in Turkish language through the change of society-the individual structure. *İnternet Uygulamaları ve Yönetimi Dergisi*, 3 (2), 79-88. <http://dergipark.gov.tr/iuyd/issue/34109/377327> adresinden alındı.
- Genç, Y., & Seyyar, A. (2010). Sosyal Hizmet Terimleri. *Ansiklopedik "Sosyal Pedagogik Çalışma" Sözlüğü*. Sakarya: Sakarya Kitabevi.

- Güdücü, B. (2006). *Bir Kamusal Alan Olarak İnternet Kullanımı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Karasar, N. (1995). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.
- Kaptanoğlu Yıldırım, A. (2013). *Sağlık Alanında Hipotezden Teze: Veri Toplama ve Çözümleme Serüveni*. İstanbul: Beşir Kitabevi.
- Kayri, M. (2009). Araştırmalarda Gruplar Arası Farkın Belirlenmesine Yönelik Çoklu Karşılaştırma (Post-Hoc) Teknikleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 51-64.
- Keser Özcan, N. (2004). *Üniversite Öğrencilerinde İnternet Kullanımının Psikososyal Durum İle İlişkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Keser Özcan, N., Buzlu, S. (2005). Problemlerli İnternet Kullanımını Belirlemede Yardımcı Bir Araç: "İnternette Bilişsel Durum Ölçeği"nin Üniversite Öğrencilerinde Geçerlik Ve Güvenirliği. *Bağımlılık Dergisi*, 6 (1), 19-26.
- Morahan M., J., & Schumacher, P. (2003). Loneliness and Social Uses of the Internet. *Computers and Human Behavior*, 19(6), 659-671.
- Nakip, M. (2006). *Pazarlama Araştırmaları Teknikler Ve (SPSS Destekli) Uygulamalar* (2.baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Rehm, L. M., Allison, N. M., & Johnson, D. L. (2003). The Internet and Critical Issues for Families. *Journal Of Family Consumer Sciences Education*, 21 (2).
- Taylan, H.H. (2011). *Televizyon Programlarındaki Şiddetin Yetiştirme Etkisi: Konya Lise Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma* (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Yusuf GENÇ, v.dğr.

Taylan, H.H., Kara, H.Z., & Durğun, A. (2017). Ortaokul Ve Lise Öğrencilerinin Bilgisayar Oyunu Oynama Alışkanlıkları Ve Oyun Tercihleri Üzerine Bir Araştırma. *Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 78-87.

Tel, M., ve Köksalan, B. (2009). Günümüzde Yeni Bir Boş Zaman Aktivitesi Olarak İnternet: Öğretim Üyeleri Örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (28), 262-272. ([Http://Dergipark.Ulakbim.Gov.Tr/Esosder/Article/View/5000068243](http://Dergipark.Ulakbim.Gov.Tr/Esosder/Article/View/5000068243)).

TUİK. (2015). Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması. 2004-2015. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982). T.C. Resmi Gazete (Mükerrer), 17863, 9 Kasım 1982.

Whang, L. S., Lee, S., & Chang, G. (2003). Internet over-users' psychological profiles: A behavior sampling analysis on Internet addiction, *Cyberpsychology & Behavior*, 6, 143-150.

Yalçın, N. (2006). İnterneti Doğru Kullanıyor Muyuz? İnternet Bağımlısı Mıyız? Çocuklarımız Ve Gençlerimiz Risk Altında Mı?. *Akademik Bilişim Bildiriler Kitabı* içinde (585-588).

Yeğın, H.İ. (2015). *Üniversite Gençliğinde Vefa Duygusu*. Ramazanoğlu, H.L., İstanbul: Rağbet Yayınları.